

Nr 28.

Kungl. Maj:ts proposition till riksdagen med förslag till lag om fortsatt tillämpning av lagen den 31 maj 1918 innefattande särskilda bestämmelser angående rätten till inmutning inom vissa län; given Stockholms slott den 31 december 1920.

Under åberopande av bilagda i statsrådet förda protokoll vill Kungl. Maj:t härmed föreslå riksdagen att antaga härvid fogade förslag till lag om fortsatt tillämpning av lagen den 31 maj 1918 innefattande särskilda bestämmelser angående rätten till inmutning inom vissa län.

GUSTAF.

Birger Ekeberg.

Förslag

till

LAG

om fortsatt tillämpning av lagen den 31 maj 1918 innefattande särskilda bestämmelser angående rätten till inmutning inom vissa län.

Härigenom förordnas, att det förbud, som i 1 § i lagen den 31 maj 1918 innefattande särskilda bestämmelser angående rätten till inmutning inom vissa län stadgas mot inmutning av järnmalmsfyndigheter för annans än kronans räkning, vilket förbud gäller till den 1 oktober 1921, skall äga fortsatt giltighet till den 1 oktober 1922 samt att övriga bestämmelser i sagda lag skola äga tillämpning med avseende å inmutning, som i samma bestämmelser avses, där denna sökes före sistnämnda dag.

Denna lag träder i kraft den 1 oktober 1921.

---

*Utdrag av protokollet över justitiedepartementsärenden, hållet inför
Hans Maj:t Konungen i statsrådet å Stockholms slott
fredagen den 31 december 1920.*

Närvarande:

Statsministern friherre DE GEER, ministern för utrikes ärendena greve WRANGEL, statsråden ERICSSON, DAHLBERG, MURRAY, ELMQUIST, MALM, BERGQVIST, HAMMARSKJÖLD, EKEBERG, TAMM och HANSSON.

Chefen för justitiedepartementet statsrådet Ekeberg anförde:

»Sedan till följd av den under kristiden inträdda bristen å vissa metaller, särskilt koppar, nickel och svavelkis, fråga uppstått om upphävande av det enligt lagen den 27 mars 1917 stadgade förbud för enskilda att erhålla inmutning å viss kronojord inom Norrbottens, Västerbottens och Jämtlands län, vann denna fråga sin lösning vid 1918 års riksdag, som antog ett av Kungl. Maj:t framlagt förslag till lag i ämnet. Den 31 maj 1918 utfärdades med anledning härav lag innefattande särskilda bestämmelser angående rätten till inmutning inom vissa län, vilken lag trätt i kraft den 15 juni 1918. Genom denna lag upphävdes lagen den 27 mars 1917 och frigavs rätten till inmutning å ifrågavarande kronojord utom beträffande järnmalm, i fråga varom enahanda förbud som ovan sagts stadgades i 1 §. I avbidan på genomförandet av en ny allmän gruvlagstiftning erhöll sistnämnda lag allenast provisorisk giltighet, och stadgades i sådant avseende i lagens slutbestämmelser, att det i 1 § omförmälda förbud mot inmutning av järnmalmsfyndighet för annans än kronans räkning skulle upphöra att gälla den 1 oktober 1919 samt att lagens övriga bestämmelser icke skulle tillämpas med avseende å inmutning, som söktes efter sistnämnda dag, allt så framt ej Kungl. Maj:t med riksdagen annorlunda förordnade.

Lagen den 31 maj 1918 har därefter erhållit förlängd giltighetstid, senast enligt lag den 14 maj 1920 (nr 196) till den 1 oktober 1921.

Såsom jag nyss erinrat, har 1918 års lag erhållit endast provisorisk giltighet av hänsyn särskilt därtill att frågan om ny gruvlagstiftning ännu icke vunnit sin lösning. Denna lagstiftningsfråga är numera föremål för behandling av särskilda under år 1920 tillkallade sakkunniga inom justitiedepartementet. Då det ännu är ovisst, när förslag till definitivt ordnande av denna fråga kan föreläggas riksdagen och detta i varje fall icke kan ske före utgången av den tid, då 1918 års lag upphör att gälla, bör följaktligen tagas under övervägande, huruvida giltighetstiden för sist nämnda lag bör ånyo utsträckas. Min företrädare i ämbetet har fördenskull låtit infordra yttranden härutinnan från kommerskollegium, länsstyrelserna i Jämtlands, Västerbottens och Norrbottens län, chefen för Sveriges geologiska undersökning samt bergmästaren i norra bergmästaredistriktet C. I. Asplund. Tillika hava omförmälda sakkunniga anmodats att avgiva utlåtande i ärendet.

*Bergmästaren
i norra
bergmästare-
distriktet.*

Bergmästaren Asplund, vilken förut uti ett i Kungl. Maj:ts proposition nr 250 till 1920 års riksdag återgivet yttrande av den 18 januari 1920 lämnat en redogörelse för verkningarna av 1918 års lag, har nu i skriftelse den 20 november 1920 anfört följande:

Efter ifrågavarande lags ikraftträdande den 15 juni 1918 har till sagda års slut, under 1919 samt under 1920 till dato utfärdats följande antal på denna lag grundade mutesdlar å kronojord inom de tre län, som beröras av lagen (med särskilt angivande av nyupptäckta och sönade fyndigheter):

	Nyupptäckta				Sönade				S u m m a		
	1918	1919	1920	Summa	1918	1919	1920	Summa	1918	1919	1920
Jämtlands län . .	7	8	0	15	33	1	2	36	40	2	9
Västerbottens län	51	6	7	64	115	0	22	137	166	6	29
Norrbottens län .	316	153	170	639	220	75	73	368	536	228	243
Summa	374	167	177	718	368	76	97	541	742	236	281

Hela antalet på grund av lagen till dato utfärdade mutesdlar är för Jämtlands län 51, för Västerbottens län 201 och för Norrbottens län 1,007, summa summarum alltså 1,259.

Under 1920 hava å kronojord inom Norrbottens län lagts tillsammans 12 utmål, vadan till dato finnas lagda på enligt lagen av den 31 maj 1918 inmutade fyndigheter inom Jämtlands län 1 utmål, inom Västerbottens län 1 utmål och inom Norrbottens län 41 utmål, summa 43 utmål. Förlängd arbetstid är f. n. gällande för 51 st. icke utmålslagda fyndigheter å kronojord inom Norrbottens län.

Såsom av ovanstående tabell framgår har även under 1920, liksom fallet var under 1919, förhållandet mellan antalet nyupptäckta och antalet sönade inmutningar förbättrats mot vad förhållandet var under 1918, vadan de i mitt förra utlåtande av den 18 sistlidne januari uttalade förhoppningar, att malmletareverksamheten, efter att i början hava till större delen sysselsatt sig med inmutning av förut kända, men övergivna fyndigheter, allt mera skulle inrikta sig på eftersökande av nya sådana, icke hittills blivit gäckade. Då nu ett omfattande planmässigt letande börjat åtminstone på ett område, där utsikter kunna finnas att påträffa avsevärda kisfyndigheter, nämligen inom norra Västerbotten och den trakt, som här antages vara malmförande, består av omväxlande enskild mark och kronojord (kronoöverloppsmark och kronopark) synes det vara mindre lämpligt, att genom ett upphävande av lagen den 31 maj 1918 försvåra eller rent av avbryta den påbörjade, i och för sig kostsamma undersökningen. Jag får därför vördsamligen tillstyrka, att ifrågavarande lag måtte förlängas med ytterligare ett år till den 1 oktober 1922.'

Kommerskollegium har i utlåtande den 24 november 1920 med hänsyn såväl till vad bergmästaren Asplund i sitt berörda yttrande meddelat som även till det pågående arbetet med en allmän revision av gruvlagstiftningen tillstyrkt, att förordnande om fortsatt tillämpning av 1918 års lag måtte meddelas för tiden åtminstone till den 1 oktober 1922.

Kommerskollegium.

Chefen för Sveriges geologiska undersökning har i yttrande den 30 november 1920 tillstyrkt, att ifrågavarande lag måtte erhålla giltighet under ännu ett år och till stöd härför anført: Genom ifrågavarande lag avsågs att sporra till efterforskande och nyttiggörande av sådana malmer, som i vårt land förekomme i otillräcklig mängd och på vilka särskilt under världskriget hos oss rådde kännbar brist. Särskilt syntes man hava avsett att härigenom få nyttiggjorda de fyndigheter av ifrågavarande slag, vilka under den långa tid, som inmutningsförbudet å kronomark inom de nordligaste länen varit gällande, förmodades hava uppdagats men av upptäckarna hemlighållits i avvaktan på inmutningsförbudets upphävande. Erfarenheterna från den tid lagen varit gällande torde få sägas hava bevisat, att den förut ofta uttalade förmodan, att inom kronomarkerna i de nordligare länen viktiga förekomster av ifrågavarande malmer vore kända men

Chefen för Sveriges geologiska undersökning.

tillsvidare hemlighölles, saknat grund. Av det betydande antal inmutningar, som under 1918, 1919 och 1920 tagits med stöd av denna lag, hade så vitt känt ännu ingen visats vara av större ekonomisk betydelse. Otvivelaktigt kvarstode fortfarande möjligheten att inom de vidsträckta kronomarkerna i de nordligare länen uppdaga värdefulla fyndigheter av ifrågavarande mineral. Och då det tydligtvis vore av stort allmänt intresse, att fyndigheter av sådana malmer, varpå inom landet rådde brist och vilka därför delvis måste importeras, bleve uppdagade och nyttiggjorda, vore åtgärder, som kunde främja en dylik utveckling, att anbefalla. En sådan åtgärd vore, att staten genom sina egna organ härför strävade att i möjligaste mån uppdaga sådana malmfyndigheter å sin egen mark. Delvis på grund av kronomarkernas vidsträckthet inom de nordligare länen, men i än högre grad på grund av de i regeln mycket dryga kostnader, som måste nedläggas på undersökningsarbeten, innan man kunde veta, om en anträffad mineralfyndighet vore brytvärd eller icke, syntes man dock för närvarande även böra stimulera det enskilda initiativet till de särskilt behövliga malmernas eftersökande och utnyttjande därstädes. Och så länge man för övriga delar av vårt land ansåge sig böra bibehålla den sporre till malmfyndigheternas uppdagande, som låge i inmutningsrätten, syntes det befogat, att denna finge verka till främjande av uppdagandet och utnyttjandet av de nu ifrågavarande malmerna även på kronomarker i Norrland. En fortsatt tillämpning av lagen den 31 maj 1918 syntes därför kunna tillstyrkas, så mycket mera, som statens och det allmännas intressen enligt densamma syntes väl tillgodosedda, och särskilt de försök, som i vissa fall gjordes att med stöd av lagen kringgå inmutningsförbudet på järnmalm, svårligen torde kunna medföra allvarliga olägenheter. Det syntes sannolikast, att ovan anförda skäl för lagens fortsatta tillämpning komme att kunna åberopas ända till dess en ny gruvlagstiftning kunde träda i kraft. Då emellertid efter loppet av ett eller annat år vissa omständigheter kunde tänkas inträffa, som kunde bringa frågan i ett något annat läge, syntes ett förordnande om lagens fortsatta tillämpning böra avse endast ett år i sänder.

Länsstyrelser-
na i Jämt-
lands, Väster-
bottens och
Norrbottnens
län.

Länsstyrelsen i Jämtlands län har i utlåtande den 8 november 1920 anfört, att enligt länsstyrelsens förmenande för detta läns vidkommande grundad anledning icke föreläge att ytterligare utsträcka tiden för den nu ifrågavarande lagens giltighet.

Länsstyrelsen i Västerbottens län har i utlåtande den 30 november 1920 uttalat den uppfattning, att lagen bör prolongeras för ytterligare ett år i avvidan på ny gruvlagstiftning. Länsstyrelsen har därjämte upplyst, att under år 1920 till länsstyrelsen ingivits 43 mutsedlar, men att någon utmålsförrättning icke ägt rum.

Länsstyrelsen i Norrbottens län har i utlåtande den 27 november 1920 förklarat sig till alla delar instämma i det av bergmästaren Asplund gjorda uttalandet om lämpligheten av lagens förlängning under ytterligare ett år från den 1 oktober 1921.

Förenämnda under år 1920 tillkallade sakkunniga för utarbetande av förslag till ny gruvlagstiftning hava i utlåtande den 25 november 1920, under återopande av vad bergmästaren Asplund i sitt ovan återgivna yttrande den 20 november 1920 anfört, tillstyrkt, att 1918 års lag måtte erhålla förlängd giltighet till den 1 oktober 1922.

1920 års
gruvlagstift-
ningssakkun-
niga.

I samtliga de yttranden, för vilkas innehåll jag nu redogjort, med undantag av utlåtandet från länsstyrelsen i Jämtlands län, har sålunda förordats en prolongation av 1918 års lag. För min del finner jag vad i dessa yttranden anförts innefatta övertygande skäl för en dylik åtgärd och får fördenskull tillstyrka, att nämnda lag erhåller giltighet under ytterligare ett år, räknat från och med den 1 oktober 1921. I enlighet med denna min uppfattning har jag låtit inom justitiedepartementet upprätta förslag till lag om fortsatt tillämpning till den 1 oktober 1922 av nu förevarande lag.

Departements-
chefen.

På sätt av dåvarande chefen för justitiedepartementet erinrats vid närmast föregående behandling av frågan om prolongation av 1918 års lag, har med det i övergångsbestämmelserna till samma lag intagna stadgandet, att Kungl. Maj:t äger med riksdagen förordna om fortsatt tillämpning av lagens bestämmelser, avsetts, att beslut i sådant hänseende må kunna fattas utan iakttagande av den i § 87 regeringsformen stadgade ordning. Det nu upprättade lagförslaget torde därför kunna föreläggas riksdagen utan att lagrådets yttrande förut inhämtas.»

Föredraganden uppläste härefter ett förslag till lag om fortsatt tillämpning av lagen den 31 maj 1918 innefattande särskilda bestämmelser angående rätten till inmutning inom vissa län; och hemställde föredraganden, att förslaget måtte genom proposition föreläggas riksdagen till antagande.

Till denna av statsrådets övriga ledamöter biträdda hemställan tacktes Hans Maj:t Konungen lämna bifall; och skulle till riksdagen avlåtas proposition av den lydelse, bilaga vid detta protokoll utvisar.

Ur protokollet:

N. Cervin.
